

В Україні міжнародні стандарти ISO серії 14000 були прийняті як національні в 1997 р. Однак їхнє впровадження здійснюється досить повільними темпами. Станом на 2013 рік в національній системі сертифікації УкрСЕПРО було зареєстровано 196 вітчизняних підприємств, що впровадили й сертифікували системи управління НПС [2].

Стратегічний курс України на інтеграцію з Європейським Союзом зумовлює необхідність запровадження екологічної системи управління у сфері господарської діяльності. Адже це є одним із необхідних умов маркетингу продукції на міжнародних ринках. Проте, лівова частка українських підприємств не має змоги запровадити ISO 14000 через високу вартість проведення попереднього екологічного аудиту та потреби в проведенні реконструкції «проблемних» ділянок виробництва, які й спричиняють забруднення довкілля. Таким чином, необхідність великої кількості капіталовкладень при сертифікації породжує її непопулярність серед вітчизняних підприємств, адже процедура сертифікації може коштувати від кількох тисяч до кількох десятків тисяч доларів [3].

І тим не менш, впровадження СЕМ є одним з важливих напрямків діяльності вітчизняних підприємств, що є необхідним при здійсненні господарської, управлінської діяльності для забезпечення безпечності життя і здоров'я населення; запобігання забрудненню НПС; впровадження маловідходних технологій на виробництвах; сприяння відтворенню та відновленню використовуваних природних ресурсів; підвищення відповідальності за стан довкілля. Крім того, це підвищить конкурентоспроможність вітчизняних підприємств і забезпечить доступ на міжнародний ринок.

1. Черпа О., Виниченко В. ISO 14000 – международные стандарты в области систем экологического менеджмента. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ecoguild.narod.ru/docs/iso14000.htm>. 2. Сагайдак Ю.А. Екологічний менеджмент: нові можливості діяльності українських підприємств // Економіка. Управління. Інновації. – 2015. – № 2 (14). – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe. 3. М. Д. Михайлова, О. К. Костенко. Переваги та недоліки впровадження системи екологічного менеджменту та сертифікації на промислових підприємствах // АГРОСВІТ. – 2016. – № 7. – С. 57 – 60.

УДК 338.1:338.23

М.І. СТЕГНЕЙ

доктор економічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет, м. Мукачєво, Україна,

А.І. АРХАНГЕЛЬСЬКА

студент,
ДВНЗ “Ужгородський національний університет”, м. Ужгород, Україна

ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ЗБАЛАНСОВАНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В КОНЦЕПЦІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Загострення екологічної ситуації, яке спричинено критичною деформацією взаємовідносин людини з природою, зосередило увагу на необхідності радикального переосмислення цільових пріоритетів подальшого розвитку суспільства. Саме тому концепція сталого розвитку, що об'єднує три базові частини, включаючи економічну, соціальну й екологічну складові, логічно потребує динамічного визначення ключової ланки, впливаючи на яку можливо активізувати процеси самоорганізації господарських систем.

Сьогодні такою ланкою стає саме інноваційний економічний механізм, тому що наріжною проблемою України є впорядкування різноспрямованих інтересів влади, бізнесу та громади. У свою чергу, це потребує пошуку методів гармонізації відносин між

суб'єктами господарювання. Спираючись на європейський досвід, це можливо тільки за умов децентралізації системи управління з акцентом на низовий територіальний рівень. Особливе значення такий підхід має для сільських територій, де антропогенна діяльність безпосередньо впливає на навколишнє природне середовище, значною мірою послаблюючи його здатність до відтворення, а відтак – не тільки економічну складову сталого розвитку, а й соціальну як джерело культурологічного національного відродження.

Враховуючи інтеграційні процеси, що відбуваються в Україні, набуває особливої актуальності завдання адаптації національного досвіду обґрунтування сталого розвитку до стандартів Євросоюзу. На цьому шляху суттєвим фактором є саме визначення способів методологічного поєднання засобів ефективного еколого-економічного забезпечення простору життєдіяльності із сучасними тенденціями організації сільськогосподарського виробництва та методами децентралізованого управління територіями в цілому.

Центральним питанням обґрунтування теоретичних засад формування економічних механізмів сталого розвитку сільських територій визначено цілісне функціонування соціо-еколого-економічної системи, у межах якої відбувається впорядкування складних процесів взаємодії суб'єктів господарювання, тобто принципи комплексності, адаптованості та збалансованості.

Сталий розвиток сільських територій є особливим об'єктом впливу економічних механізмів, який орієнтує на: стабільне відтворення сільського населення; упорядкування інфраструктурного забезпечення території; створення гідних соціальних та екологічних умов життєдіяльності; забезпечення зайнятості сільського населення; підвищення середнього рівня доходів; збереження та розвиток культури і традицій; раціональне використання природних ресурсів у господарському просторі.

Розглядаючи децентралізацію як процес розширення прав та повноважень адміністративно-територіальних одиниць, слід звернути увагу саме на зміцненні їх фінансового забезпечення з метою реалізації регіональних і місцевих інтересів на засадах сталого розвитку. В цьому контексті розширюються сутнісні ознаки та основні види сучасної децентралізації. Зокрема, питання реалізації зростання обсягу наявних фінансових активів територіальних громад пов'язується із розширенням загального спектру автономії їх функціональних дій. Це стосується передусім можливостей впливу на процеси формування людського, соціального, природного, виробничого і фінансового капіталів, а також умов функціонування ринків, інститутів регулювання, бізнесу, підвищення громадської активності тощо.

Врахування різноманітності регіональних особливостей господарювання сприятиме підвищенню сталості розвитку всієї держави. Такий підхід передбачає орієнтацію на традиційні основи [2, с. 58]

У рамках визначеного концепту децентралізованого сталого розвитку сільських територій [2; 3] розширюється структурний склад інструментів економічного механізму збалансованого природокористування, згідно з яким до традиційного комплексу організаційних та нормативно-правових складових на адаптивних засадах включається фінансова група інструментів. Це сприятиме фінансовому забезпеченню екологічної компоненти та охоплює процеси оподаткування, кредитування, субсидіювання, страхування і ціноутворення.

Наявність соціальних і екологічних складових у сільськогосподарському виробництві формує додаткові істотно важливі елементи економічного механізму збалансованого природокористування в рамках багатфункціонального розвитку. В сучасних умовах трансформації економіки розроблення такого механізму необхідно здійснювати на основі принципу максимального обліку синергетичного впливу всіх базових чинників.

Виходячи з цієї позиції, концептуальна схема економічного механізму формування

збалансованого природокористування в концепції забезпечення сталого розвитку сільських територій, вимагає виокремлення додаткового блоку організаційно-методологічного забезпечення, який спрямовуватиме дії щодо ефективного функціонування господарюючих суб'єктів на подолання негативних тенденцій в аграрній економіці за рахунок використання систематизованого економічного механізму.

Важливим інструментом державного забезпечення збалансованого природокористування на засадах розвитку об'єднаних територіальних громад є вдосконалення бюджетної політики. Серед напрямів покращення існуючої методології бюджетування особливої уваги потребує шлях установлення чіткого взаємозв'язку між витраченими ресурсами та отриманими результатами щодо задоволення інтересів громади. Очевидною є необхідність упровадження методів бюджетування, орієнтованих на соціально значущий результат та використання програмно-цільового методу, що сприяє розробленню та прийняттю адекватних рішень стосовно забезпечення сталого розвитку сільських територій об'єднаних територіальних громад.

1. Сталий розвиток: світоглядна ідеологія майбутнього : [монографія] / [Хвесик М.А., Бистряков І.К., Левковська Л.В., Пилипів В.В.]; за ред. акад. НААН України М.А. Хвесика. – К. : Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2012. – 465 с. 2. Стегней М.І. Сталий розвиток сільських територій в умовах децентралізації: від теорії до практики : [монографія] / М.І. Стегней. – Миколаїв : ФОП Швець В.Д., 2014. – 484 с. 3. Стегней М.І. Екологічні пріоритети розвитку сільських територій / М.І. Стегней // Економіка та держава. – 2015. – № 1. – С. 17–21.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>